

Programma 7 Landbouw en voedsel

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het Programma L&V ligt op schema en heeft op een goede manier invulling kunnen geven aan de uitvoering:

De uitwerking van het Beleidskader Landbouw & Voedsel (link) is gestart

We hebben belangrijke inhoudelijke stappen kunnen zetten in de uitwerking van het Beleidskader zoals de beschrijving van de huidige situatie (Barometer), een verkenning van de opvattingen van consumenten in Brabant en een startnotitie die voorgelegd is aan Provinciale Staten. Ook hebben we het plan van aanpak nader uitgewerkt, de eerste consulterende gesprekken gevoerd en een planMer in gang gezet. We zullen het Beleidskader in oktober voorleggen aan Provinciale Staten.

We hebben de voortzetting van de Transitie Veehouderij bevorderd via de Ondersteunende Maatregelen

De transitie van de veehouderij heeft zich verder voortgezet daarbij, onder andere, aangejaagd door de rijksregeling sanering varkensbedrijven. Ter ondersteuning van dit proces hebben we, samen met gemeenten, bevorderd dat overtollige gebouwen worden gesloopt of herbestemd. Ook het ondersteunen van de betrokken ondernemers bij het vinden van nieuwe activiteiten onder andere via de participatie in de Ondersteuningsnetwerken had onze aandacht. Daarnaast hebben de door ons toegekende subsidies in 2020 voor de ontwikkeling van brongerichte innovatieve stalsystemen in 2020 geleid tot de toekenning van 1 definitieve factor voor melkvee-stalsysteem en 10 bijzondere emissiefactoren (4 varkens-, 5 melkvee-, 1 vleeskalverenstalsysteem) in het kader van de RAV-lijst (lijst van toegelaten stalsystemen Regeling Ammoniak en Veehouderij). Op basis van de resultaten van de tweede evaluatie van de bovenstaande Ondersteunende Maatregelen (link) bezien we begin 2021 de verder inzet van deze maatregelen.

We hebben de innovatie Landbouw & Voedsel verder aangejaagd

We zijn gestart met een samenwerkingstraject 'Brabantse innovatietafel Landbouw en Voedsel' met de BOM en regionale ontwikkelingsmaatschappijen. Daarnaast en vooruitlopend daarop hebben we bijgedragen aan diverse innovatieprojecten zoals het Slimme Varken, Slimmer Telen en de Autonome Akker. Via onder andere het LIB en FoodUp Brabant hebben we meer dan 50 innovatieve projecten en meer dan drie bewustwordingstrajecten ondersteund. Ook hebben we 5 initiatieven verbonden aan het onderwijs, zijn 3 Agrofoodpluimen uitgereikt en hebben we de ontwikkeling van nieuwe teelten (Nedersoja, Sorghum en Veldbonen) en teelttechnieken (Strokenteelt op Zand, Agroforestry bevorderd. Met Brabant Bemest beter hebben wij ingezet op een nieuwe aanpak van de bemestingspraktijken. We hebben een intentie-overeenkomst getekend gericht op de ontwikkeling van de Brabantse Boerderij van de Toekomst.

Coronacrisis

Door de coronacrisis hebben we het aantal uitgereikte Agrofoodpluimen in de Burap 2 moeten verlagen van 9 naar 3.

Overige ontwikkelingen

De rechter heeft inzake de civiele vordering van de ZLTO en de POV in een tussenuitspraak geoordeeld dat het aanscherpen van emissie-eisen een noodzakelijke maatregel is en dat de provincie bevoegd is om dergelijke eisen te stellen, zowel voor nieuwe als bestaande stallen. Wel vraagt de rechter zich af of de keuze van een generieke aanpak voor individuele veehouders tot onevenredige gevolgen kan leiden. De rechter heeft partijen gevraagd of zij verder willen procederen, ook met het oog op de aanpassingen in het kader van het Bestuursakkoord 2020-2023. ZLTO heeft aangegeven dat zij verder wil procederen. Zij moeten de onevenredige gevolgen op individueel niveau nu onderbouwen. De rechter heeft ook geoordeeld dat de regels inzake BZV, geur, staldieren en dialoog verbindend zijn. De norm voor fijnstof is niet verbindend omdat het rijk dit al heeft geregeld.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Bijdragen aan het minimaliseren van ongewenste effecten van de landbouw op de omgeving

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- Stikstofemissie per veehouderijsector in Noord-Brabant
- Emissie fijn stof uit veehouderij in Noord-Brabant
- Aantal woningen met een berekende kans op geurhinder groter dan 20%

Kwaliteit (indicator)

G

■ Stand van zaken

Om de effecten van stikstofemissie en emissie fijnstof goed zichtbaar te kunnen maken presenteren we de gegevens in de vorm van meerjarige trends.??In het infoboord Agrofood is een aantal trends betreffende de effecten van veehouderij op de omgeving opgenomen. Deze zullen begin 2021 worden geactualiseerd.??

Er is geen doel gesteld ten aanzien van het aantal geurgevoelige objecten (inclusief woningen). Het beleid van de provincie draagt bij aan het reduceren van emissies vanuit de veehouderij. In 2014 heeft de provincie normen voor cumulatieve geurhinder in de Verordening ruimte opgenomen. Deze normen zijn overgenomen in de IOV. De rapportage over geur van veehouderijen is in ontwikkeling en zal in 2021 worden opgeleverd. In het kader van de ontwikkeling van het Beleidskader Landbouw & Voedsel zullen we de nu gebruikte indicatoren herzien.

In 2020 is de IOV gewijzigd vastgesteld met daarin gewijzigde data (nu 1/1/2024) waarop verouderde stalsystemen aan de eisen van bijlage 2 moeten voldoen. Daarnaast is een roadmap opgeleverd gericht op het handelen van de overheid bij een eventuele uitbraak van de Afrikaanse Varkenspest.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen.

Indicator: Ontwikkelde en toegepaste stalsystemen (aantal: 6)

■ Kwaliteit

In 2020 is 1 definitieve factor voor melkvee en zijn 10 (4 varkens, 5 melkvee, 1 vleeskalveren) bijzondere emissiefactoren voor stalsystemen verleend. Bijzondere emissiefactoren zijn zogenaamde proefstalbeschikkingen en zijn persoonlijk. Hiervan zijn nog 14 (4 melkvee, 10 varkens) in procedure. De ontwikkeling van stalsystemen wordt opgepakt met de Taskforce Toekomstbestendige Stalsystemen. Deze aanpak is recent geëvalueerd

Stimuleren van veehouders om gebruik te maken van de ondersteunende maatregelen.

Indicator: Veehouders die gebruik maken van ondersteunende maatregelen (aantal 200)

■ Kwaliteit

In totaal hebben de afgelopen 3 jaren zo'n 700 veehouders gebruik gemaakt van het pakket ondersteunende maatregelen, waarvan 251 in 2020. Meest gebruikte maatregelen door veehouders

zijn VABIMPULS, natuurinclusieve landbouw, ontwikkeling en uitrol van stalinnovaties en de gemeentelijke ondersteuningsnetwerken.

Stimuleren van de ontwikkeling van een economisch gezonde agrarische sector in Noord-Brabant

Kwaliteit (indicator)

G

■ Stand van zaken

In talrijke projecten hebben we de innovatie van de sector aangejaagd en samenwerking binnen en buiten bevorderd onder andere door het samenwerkingstraject Innovatie Landbouw en Voedsel. Daarnaast is een onderzoek gestart naar belangrijke ontwikkelvoorwaarden van de (glas)tuinbouw.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Ondersteunen initiatieven Voedsel 1000.

Indicator: Ondersteunde trajecten (aantal: 5)

■ Kwaliteit

Uit de Voedsel 1000 zijn eerder tien werkgroepen en een monitorgroep ontstaan. Inmiddels zijn er nog 5 werkgroepen actief. Deze werkgroepen zijn autonoom en hebben verschillende behoeften aan ondersteuning van de provincie. Bij sommige werkgroepen heeft dit ook tot concrete resultaten geleid (Watrestje en Eet je gezond van Brabantse grond) bij andere werkgroepen is er meer tijd nodig om concreet te worden of aan te kunnen haken bij projecten van de provincie of partners van de V1000. De provincie houdt contact via de monitorgroep.

Ondersteuning initiatieven agrofood high-tech trajecten (inclusief crossovers).

■ Kwaliteit

In 2020 zijn vier zogeheten 'cross-over'-projecten ondergebracht in de Regiodeal Noordoost. Dit betreffen de projecten in het kader van 'Het Slimme Varken', 'de Autonome Akker' en 'Slimmer Telen'. De regiodeal Noordoost kent een bredere agenda, o.a. gericht op het doorontwikkelen van Agro-proeftuin de Peel. Daarnaast is de focus vooral gericht geweest op een inhoudelijke herijking om te komen tot het formuleren van de Innovatie agenda 2021-2023. Verder hebben we een intentieverklaring ondertekend, o.a. met het rijk, om bij het Proefbedrijf voor Precisie landbouw (te Reusel) ook een Brabantse satelliet van de Boerderij van de Toekomst te ontwikkelen

Ondersteuning innovatieve trajecten op basis van werkwijze van FoodUp! Brabant/Landbouw Innovatie Campus (LIC)/ Landbouw Innovatie Brabant (LIB).

Indicatoren:

- Ondersteunde trajecten (aantal: 15)
- Bewustwordingstrajecten (aantal: 3)
- Onderwijs verbinden aan initiatieven (aantal: 5)

■ Kwaliteit

Via het LIB, de LIC en FoodUp Brabant is een bijdrage geleverd aan circa 50 projecten (o.a. Tea by me, nieuwe Herenboerderijen geopend, Pigster, onderzoek voedselgemeenschappen ism de Transitiecoalitie Voedsel, meerwaarde lupine ism innovatiehuis de Peel en ondernemer Henk Kerkers,

FoodUp academie, biologische gewasbescherming aardbei, Healthy Fridge, kalf bij de koe, uitrol van de Smaak van hier))

Meer dan drie bewustwordingstrajecten (zoals Beleef 2020, mini documentaires over ontwerp denken, ondersteuning van de campagne Support your Locals, en aandacht voor culinair Brabant middels de campagne samen met Visit Brabant om Brabant als duurzame foodbestemming op de kaart te zetten.

Ook zijn er meer dan vijf initiatieven verbonden aan het onderwijs, voorbeelden hiervan Realisatie en bieden experimenteerruimte voor innovatieve projecten.

Er is voor gekozen om het instrument LIC (Landbouw Innovatie Campus), vernieuwing op basis van 'design thinking', niet meer als losstaand instrument te ondersteunen. Het concept van 'design thinking' kan uiteraard nog steeds deel uitmaken van innovatie-trajecten.

Realisatie en bieden experimenteerruimte voor innovatieve projecten.

Kwaliteit

In 2020 zijn 4 vergunningen verleend op basis van de hardheidsclausule. Het betreft twee reguliere melkrundveehouders, een regulier varkenshouderij en een reguliere kalverhouderij.

Uitwerking van Agrofoodpluimen.

Indicator: Uitgereikte Agrofoodpluimen (aantal:9)

Kwaliteit

In 2020 hebben drie bedrijven de agrofoodpluim ontvangen. In februari was dit Tea by me, een bedrijf wat thee kweekt op Nederlandse bodem. De tweede pluim werd in maart uitgereikt aan Zuiderzwam in Tilburg, een duurzaam en circulair bedrijf wat koffiedrab gebruikt om oesterzwammen te telen die vervolgens verwerkt worden in kroketten. De derde pluim in oktober was voor kaasboerderij de Ruurhoeve in Hoogeloon, een bedrijf wat natuur integreert in de bedrijfsvoering en een sterke korte keten heeft ontwikkeld.

Bevorderen van het sluiten en verkleinen (in tijd en ruimte) van kringlopen in de Brabantse landbouw

Kwaliteit (indicator)

G

Stand van zaken

Om het sluiten en verkleinen van kringlopen te bevorderen hebben we de ontwikkeling van eiwitrijke teelten ondersteund, ons gericht op de uitvoering van Brabant bemest beter, is de plan MER mest gestart, participeren we in het project Groene Cirkels van Cosun Beet Company en Naturalis gericht op een circulair en veerkrachtig landbouwsysteem alsook in de regiodeal Zuid Westelijke Delta met o.a. de biodiversiteitsmonitor voor de akkerbouw.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Ondersteuning projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken plantaardige eiwitten.

Indicator: Ondersteunde projecten (aantal: 4)

Kwaliteit

In 2020 hebben we de praktijknetwerken Nedersoja, Sorghum, Agroforestry en het nieuwe koplopernetwerk Strokenteelt op Zand ondersteund. Daarnaast loopt een verkenning om - samen

met andere provincies en ketenpartijen - een Veldbonenproject op te starten. De provincie heeft zich aangesloten bij TPC (The Protein Cluster). Deze organisatie richt zich op organisaties die bijdragen aan de eiwittransitie in Nederland.

Uitvoering Brabant bemest beter.

Indicator: Brabant bemest beter in uitvoering (aantal: 1)

Kwaliteit

Binnen Brabant Bemest Beter is in 2020 een inventarisatie uitgevoerd naar het gebruik van kunstmest in Noord-Brabant en is een studie gedaan naar het effect van toevoegmiddelen die zorgen voor lagere emissies bij mest. Daarnaast is een meerjarig praktijkonderzoek gestart naar het telen van aardappelen zonder kunstmest en zijn vier regiogroepen gestart om in de praktijk aan de slag te gaan met betere bemestingspraktijken. Ook is de PPS Betere stal, beter mest, betere oogst goedgekeurd

Bijdragen aan maatschappelijke waarden met de Brabantse landbouw- en voedselsector

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- **Hoeveelheid opgewekte KWH/jaar op boerenbedrijven**
- **Biodiversiteit op landbouwpercelen**

Kwaliteit (indicator)

G

Stand van zaken

We hebben bijgedragen aan een betere verbinding tussen maatschappij en boer en hebben ondernemers gesteund bij de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw. Zo zijn in 2020 bijna 50 subsidies verleend aan agrariërs om een businessplan voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering op te stellen. De eerste 5 businessplannen voor omschakeling naar een natuurinclusieve veehouderij zijn gereed en de eerste grondvraag voor extensivering is in behandeling. We ondersteunen het project biodiversiteit in de melkveehouderij.

Inzet verbonden partijen

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Toelichting op de verschillen t.o.v. de begroting

Toelichting lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Vitaal platteland: Zuidoostelijke zandgronden	2.251
- Ondersteunende maatregelen	1.687
- Innovatie agrofood	1.449
- Vitaal platteland: Brabantse bodem	767
- Kaderstelling en algemene programmakosten	661

- Landbouwinnovatiecampus en translab	560
- Sanering knelpunten	500
- Gezondheid en agrofood	202
- Overig	53
Totaal afwijking lasten	8.130

- *Vitaal platteland/ Zuidoostelijke zandgronden.* Op verzoek van de Stuurgroep is de sluitingsdatum voor de bijdrageregeling verlengd zodat we de aanvragen van de proeftuinen later binnen kregen.
- *Ondersteunende maatregelen:* We hebben verschillende Brabantse projecten ondergebracht onder in 2020 vastgestelde Rijksregelingen die innovatie stimuleren, waardoor uitgaven voor de provincie lager uitvielen. Daarnaast is de regeling inspiratiebedrijven - vanwege capaciteitsgebrek met 3 maanden vertraagd. De Marktcoaches konden pas in december met hun werk beginnen vanwege uitloop van de aanstellingsprocedure.
- *Innovatie agrofood:* De bijdrage aan AFI (€ 1 mln) is doorgeschoven naar begin feb. . Doordat activiteiten niet fysiek door zijn gegaan waren de kosten deels lager.
- *Vitaal platteland/Brabants Bodem:* De regeling Biodiversiteitsmonitor vergt meer voorbereiding en is begin 2021 vastgesteld in GS.
- *Kaderstelling en algemene programmakosten:* De lopende rechtszaken rondom eerdere aanpassingen van de Verordening Ruimte vergden minder juridische ondersteuning dan verwacht. De vernieuwing van de BVB is uitgesteld. Daarnaast is het laatste deel van de uitwerking van het Beleidskader L&V doorgeschoven naar 2021.
- *Landbouwinnovatiecampus en translab.* Vanwege Corona konden geplande fysieke activiteiten t.a.v. Landbouwinnovatiecampus niet doorgaan, waardoor de kosten lager uitvielen. Daarnaast is ten aanzien van translab de besluitvorming voor een aantal projecten, waaronder RIJP doorgeschoven naar begin 2021.
- *Sanering knelpunten:* Het bezwaar van een aanvrager tegen de afwijzing van zijn subsidieaanvraag is afgewezen, waarmee de hiervoor gereserveerde middelen niet ingezet hoefde te worden.
- *Gezondheid en agrofood:* De gereserveerde bijdrage aan het VGO-onderzoek bleek niet noodzakelijk. Het begin van de pilots van het Schone Lucht Akkoord is doorgeschoven naar begin 2021.
- *Overig:* saldo van diverse kleinere over en onderschrijdingen

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde uren-inzet hoger uit.

Toelichting baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Inzet Rijksbijdrage t.b.v. Zuidoostelijke zandgronden en Brabantse bodem	- 3.019
- Overig	93

Totaal afwijking baten**-2.926**

- Inzet Rijksbijdrage tbv Zo Zandgronden en Brabants bodem
Betreft de lagere inzet van Rijksbijdrage als gevolg van lagere uitgaven (zie toelichting uitgaven).
- Overig: saldo van kleine over- en onderschrijdingen op diverse inkomstenposten

Financiële gevolgen Corona.

Landbouwinnovatiecampus: vanwege Corona zijn fysieke activiteiten niet doorgaan, waardoor er voor circa € 0,4 mln minder uitgaven zijn gedaan.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2020 oorspronkelijk	Begroting 2020 na wijzigingen	Jaarrekening 2020 realisatie	Vershil begroting - realisatie
<u>Lasten</u>				
Programma lasten	5.558	25.136	17.006	8.130
Toegerekende organisatiekosten	2.767	3.038	3.257	-219
totaal lasten	8.325	28.174	20.264	7.911
<u>Baten</u>				
totaal baten	0	4.422	1.496	-2.926
saldo baten en lasten	-8.325	-23.752	-18.767	4.985